

Kadere İmân Etmek

– Polat Akyol · 10 Nisan 2020

KADERE İMÂN ETMEK

Mukaddime: Rahmân ve Rahîm olan Allâh'ü Teâlâ'nın Adıyla...Hamd, Allâh'a mahsustur. O'na hamd eder, O'ndan yardım ve mağfiret dileriz. Nefislerimizin şerrinden ve amellerimizin kötülüğünden O'na sığınırız. O'nun hidâyete erdirdiğini hiç kimse saptıramaz, saptırdığını ise hiç kimse hidâyete erdiremez. Şehâdet ederim ki, Allâh'tan başka ibâdete lâyık hiçbir ilâh yoktur. Ve yine şehâdet ederim ki, Muhammed aleyhisselâm O'nun kulu ve Rasûlü'dür...Bundan sonra:

Kadere inanmak îmânın şartlarının altıncısıdır. Kadere îmân, her hayır ve şerrin Allâh Azze ve Celle'nin kaderi ve kazasıyla meydana geldiğine inanmaktır. Allâh Azze ve Celle şöyle buyurmaktadır:

“Gerçekten biz, her şeyi bir kader ile yarattık.” (Kamer: 54/49)

“(O, Allâh ki) Her şeyi yaratıp ona mukadderatını takdir etti.” (Furkan: 25/2)

Ömer bin Hattâb radîyallâhu anh'dan rivâyet edildiğine göre, Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

“İmân; Allâh'a, meleklerine, kitâblarına, rasûllerine, âhiret gününe ve hayırlısıyla şerlisiyle kadere inanmandır.” [(SAHÎH HADÎS:) Müslim (8); Tirmizî (2610)...]

Abdullâh İbn Ömer radîyallâhu anhumâ'dan rivâyet edildiğine göre, Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

“Her şey belli bir kader üzeredir. Hatta (bir kişinin dünyâ ve âhiret işleri yapmada) âcizlik göstermesi ya da istekli ve arzulu olması yahut istekli ve arzulu olması ya da âcizlik göstermesi onun kaderindedir.” [(SAHÎH HADÎS:) Müslim (2655); Mâlik (1880)...]

Hiçbir kimse hayrı ve şerri ile kadere inanmadıkça îmân etmiş olamaz. Amr İbn Şuayb'ın babasından, babasının da dedesinden rivâyet ettiğine göre, Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

“Kişi hayrı ve şerri ile kadere inanmadıkça îmân etmiş olmaz.” [(SAHÎH HADÎS:) Ahmed (6703); Tabarânî (Evsât: 7043)...]

Kader: “Allâh Azze ve Celle'nin daha meydana gelmezden önce eşya hakkındaki ilmine binâen ne olacağını ezelde takdir etmesi ve eşyayı takdir etmezden önce bunu yazmasıdır.”

Kaza ise: “Allâh Tebâreke ve Teâlâ'nın yarattıkları üzerinde var veya yok etme veyahut değiştirme şeklindeki hükmüdür.”

Kaza ve kader arasında birbirinden ayrılmazlık vardır. Biri diğerinden ayrılmayacak şekilde birbirinin lazımıdır. Kader bir yapının temeli gibidir. Kaza ise o yapının binâsı gibidir. Bu sebeple birini diğerinden ayırmaya kalkışmak, o yapıyı yıkmak demektir.

Nitekim İmâm İbn el-Esîr rahîmehullâh, şöyle demiştir: “Kaza ve kader birbirinden ayrılmayacak şekilde birbirinin lazımıdır. Çünkü biri temel mesabesindedir ki, bu kaddedir. Diğer de binâ mesabesindedir ki, bu da kazadır. Bunları birbirinden ayırmağa kalkan binâyı yıkıp çökertmeye yeltenmiş olur.” [İbn el-Esîr, en-Nihâye: 4/78.]

Kaza ve kader kelimeleri bir arada kullanıldıklarında yukarıdaki iki farklı mânâya gelen kelimelerdir. Ancak ayrı ayrı olarak kullanıldığında ise eş anlamlı olan iki kelimedir. Yani birleştiklerinde ayrılan, ayrıldıklarında ise birleşen iki kelimedir.

Kader, kazadan öncedir. Yani Allâh Subhânehu ve Teâlâ'nın yarattıklarıyla ilgili ne olacağını ezelde belirlemesi kader, bu kadere uygun olarak onu var veya yok etmesine de kaza denir.

Kâinatta bulunan her şey, Allâh Azze ve Celle'nin takdiri, istemesi, kaza ve kaderi ile cereyan eder. O'nun isteği olmadan hiçbir şey olmadığı gibi dilemesi olmadan da hiçbir şey vücuda gelmez. Ve hiçbir şey O'nun tasarrufunun dışına çıkamaz. Mevcuda gelen her şey onun ilmi, kudreti ve irâdesiyle meydana gelmektedir.

İmâm İbn Hacer rahîmehullâh, şöyle demiştir: "Selefin tamâmının mezhebi, bütün işlerin Allâh Azze ve Celle'nin takdiriyle olduğu yönündedir." [İbn Hacer, Fethu'l-Bârî: 11/478.]

Allâh Azze ve Celle şöyle buyurmaktadır:

"(O, Allâh ki) Her şeyi yaratıp ona mukadderatını takdir etti." (Furkân: 25/2)

"Allâh'ın emri, mutlaka yerine gelecek bir kaddedir." (Ahzâb: 33/38)

İmâm Ebû Hanîfe rahîmehullâh, şöyle demiştir: "Allâh her şeyi kaderi ve kazasına bağlamıştır. Dünyâ ve âhiret her şey onun dilemesi, ilmi, kaza ve kaderi ile olur... Bir kimse hayır ve şerri Allâh'u Teâlâ'dan başkasının takdir ettiğini iddia ederse, Allâh'ı inkâr etmiş olur. Onun tevhîdi de bâtlı olur." [el-Usûlu'l-Munîfe li'l-İmâm Ebî Hanîfe: 109, 112.]

Şeyhu'l-İslâm İbn Teymiyye rahîmehullâh ise şöyle demiştir: "Selefi sâlihîn ve imâmlar, kadere îmân, Allâh'ın dilediği şeyin meydana geldiği, dilemediği şeyin meydana gelmediği, O'nun kulların filleri ve diğer şeyler de dâhil olmak üzere her şeyin yaratıcısı olduğu hususunda ve Allâh'ın emrinin, nehyinin, vaadinin ve tehdidinin varlığı, emredilmiş bir şeyi terk etmekte ve yasaklanmış bir şeyi işlemekte hiç kimse lehine bir hüccet bulunmadığı hususunda hemfikir oldukları gibi Allâh'ın hâkim ve rahîm, hâkimlerin hâkimi, merhametlilerin en merhametlisi olduğu konusunda da ittifak etmişlerdir." [İbn Teymiyye, Mecmû'u'l-Fetâvâ: 8/466.]

Kadere îmânın ilim, kitâbet, meşiet ve yaratmak olmak üzere dört mertebesi vardır. Bu mertebelere inanmayan kadere îmân etmemiş demektir.

İlim: Allâh Subhânehu ve Teâlâ'nın olmuş ve olacak tüm şeyleri en ince ayrıntısına kadar kendisine gizli hiçbir tarafı kalmayacak şekilde bildiğine îmân etmektir.

Allâh Azze ve Celle şöyle buyurmaktadır:

"Muhakkak ki Allâh, her şeyi ilmiyle ihâta etmiştir (kuşatmıştır)." (Talâk: 65/12)

Şeyh Hâfız bin Ahmed el-Hakemî rahîmehullâh ilim mertebesi hakkında şöyle demiştir: "Bu mertebe Allâh'ın mevcut olan ve olmayan mümkün olan ve olmayan her şeyi kuşatan ilmîne îmân etmektir. O, geçmişte olanı, şimdi olanı, gelecekte olanı ve olmayan bir şeyin eğer olsaydı nasıl olacağını bilmiştir. Daha yaratmadan önce insânların neler yapacaklarını bilmiştir. Rızıklarını, ecellerini, hallerini, hareketli ve sakin buldukları durumlardaki amellerini, şaki mi (bedbaht mı) saîd mi (mutlu mu) olacaklarını, hangilerinin cennetlik hangilerinin cehennemlik olduğunu, onları da, cenneti de cehennemi de daha yaratmadan önce bilmiştir. Bunların en küçüğünü de en büyüğünü de, çoğunu da azını da zâhirini de bâtınını da gizlisini de açığını da başını da sonunu da bilmiştir. Bunların tamâmı O'nun sıfâtı olan ve

Alîm (her şeyi bilen), Habîr (her şeyden haberdar olan) Âlimu'l-gaybi ve'ş-şehâdeh (gaybı da görüneni de bilen), Allâmu'l-guyûb (bütün gaybleri en iyi bilen) gibi isimlerinin muktezası olan ilmindendir." [el-Hakemî, Meâricu'l-Kabûl: 3/920.]

Kitâbet/Yazmak: Allâh Subhânehu ve Teâlâ'nın kıyâmet gününe kadar olacak her şeyi Levh-i Mahfuz'da yazdığına îmân etmektir.

Allâh Subhânehu Teâlâ, şöyle buyurmaktadır:

"Şüphesiz biz, ölüleri biz diriltiriz; onların önden takdim ettiklerini (yaptıklarını) ve eserlerini (bıraktıklarını) biz yazarız. Biz her şeyi, apaçık bir kitâbta (levh-i mahfuz'da) sayıp yazmışızdır." (Yasin: 36/12)

Abdullâh bin Amr bin el-Âs radîyallâhu anhuma'dan rivâyet edildiğine göre, Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

"Allâh gökleri ve yeri yaratmadan elli bin sene önce -Arşı da şu üzerindeyken- yaratılmışların mukadderatını yazdı." [(SAHÎH HADÎS:) Müslim (2653); Tirmizî (2156)...]

Şeyhu'l-İslâm İbn Teymiyye rahîmehullâh bu merteye hakkında şöyle demiştir: "Bu merteye, Allâh'u Teâlâ'nın ezeli vasfı olan kadim ilmiyle mahlûkatın ne yapacaklarını, itaatleri, isyânları, rızıkları ve ecelleri gibi her türlü hallerini önceden bildiğine sonrada mahlûkatın kaderlerini levh-i mahfuza yazdığına îmân etmektir." [İbn Teymiyye, Mecmû'u'l-Fetâvâ: 3/148-149.]

Meşiet/İrâde: Allâh Subhânehu ve Teâlâ'nın dilediğini dilediği gibi yaptığına îmân etmektir.

Allâh Subhânehu Teâlâ, şöyle buyurmaktadır:

"O, her dilediğini mutlaka yapandır." (Burûc: 85/16)

Yaratma: Allâh Subhânehu ve Teâlâ'nın ilmiyle bildiği, kitâbesiyle yazdığı ve meşietiyile olmasını dilediği şeyi takdir ettiği gibi yaratmasına îmân etmektir.

Allâh Subhânehu Teâlâ, şöyle buyurmaktadır:

"Allâh, her şeyin yaratıcısıdır. O, her şey üzerinde vekîldir." (Zümer: 39/62)

Huzeyfe bin Yemân radîyallâhu anh'dan rivâyet edildiğine göre, Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

"Şüphesiz ki Allâh, her iş yapanı ve yaptığı işi yaratandır." [(SAHÎH HADÎS:) Hâkim (84); Buhârî (Hâlkü Efâli'l-İbâd: 117)...]

Şeyhu'l-İslâm İbn Teymiyye rahîmehullâh, şöyle demiştir: "Bu merteye Allâh'ın dilediğinin olduğuna dilemediğinin olmadığına, göklerde ve yerde bütün hareket ve hareketsizliğin ancak O'nun irâdesiyle meydana geldiğine, O'nun mülkünde O istemedikçe hiçbir şeyin olmayacağına, var olan ve olmayan her şeye O'nun gücünün yeteceğine; yerde ve gökte ne varsa hepsinin yaratıcısının O olduğuna; O'ndan başka yaratıcı ve Rabb olmadığına îmân etmektir." [İbn Teymiyye, Mecmû'u'l-Fetâvâ: 3/148-149.]

Kader, Allâh'u Teâlâ'nın yarattıklarından gizlediği bir sırrıdır.

Nitekim İmâm Tahâvî rahîmehullâh şöyle demiştir: "Kader asıl itibariyle Allâh'u Teâlâ'nın mahlûkatı hakkında bir sırrıdır. Buna ne mukarreb bir melek, ne mürsel bir nebî muttali olmuştur. Bu hususta derinliğe dalmak ve üzerinde çokça düşünmek, ilâhî yardımdan uzak kalmaya götüren bir yol, mahrumiyete götüren bir merdiven, tuğyâna çıkarıcı bir basamaktır. Bu husustaki kıyâs, düşünce ve vesveselerden alabildiğine sakınmak gerekir. Çünkü Allâh'u Teâlâ, kader ilmini mahlûkatına karşı kapalı

tutmuştur. Onun hakkında tartışmayı da yasaklamıştır.” [Şerhu'l-Akîdeti't-Tahâviyye: 1/320.]
Kâinattaki her şeyin hakîkatini ve akîbetini Allâh'u Teâlâ'dan başka hiçbir kimse bilemez. Kimin nerede kimden doğacağı ve nasıl öleceği, hastalığı ve sağlığı, geçiminin dar veya geniş olması, mü'min veya kâfir olması... hep Allâh Tebâreke ve Teala'nın kaderi ve kazasıyladır. Bu sebeble kader hakkında tevhîd için gerekli olandan başka uzun uzadığı düşünmek ve konuşmak yasaklanmıştır.

Allâh Subhânehu ve Teâlâ, şöyle buyurmaktadır:

“Hakkında bilgin olmayan şeyin ardına düşme; çünkü kulak, göz ve kalb, bunların hepsi ondan sorumludur.” (İsra: 17/36)

İbn Mes'ûd radîyallâhu anh'dan rivâyet edildiğine göre, Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

“Kader zikredildiğinde (hakkında konuşulmaya başlandığında) onun hakkında konuşmayın.” [(HASEN HADÎS:) Taberânî (el-Kebîr: 10448); Lâlekâî (210) ...]

Hâtîme:Hamd âlemlerin rabbi olan Allâh'a mahsustur. Salât ve selâm yaratılmışların en hayırlısı Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem'in, âlinin ve ashabının üzerine olsun.Yardım ve başarı, izzet ve şeref Allâh'tandır.O, her şeyin en iyisini bilendir.Muvahhid Kullara Selâm Olsun.

KAYNAK :

1434 h. / 2013 m.

Abdullâh Saîd el-Müderriş.